

โลกหลัง COVID-19 ตอน 1

โดย Min Sen Concept (social) 28 กุมภาพันธ์ 2565

มีการกล่าวถึงสภาวะปกติใหม่ หรือ New Normal มากมายตั้งแต่ก่อนการเกิดการระบาดของโรคอุบัติใหม่ที่เรียกว่า **COVID-19** ตั้งแต่การปรับเศรษฐกิจใหม่ของจีนที่จากการเติบโตด้วย 2 หลัก จนกลายมาเป็นหนึ่งหลัก การถูกเปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยี การปรับการทำงาน การเรียน ฯ แต่การปรับตัวเข้ามาสู่ New Normal ที่แท้จริงเกิดขึ้นอย่างรุนแรง และพร้อมกันทั้งโลก โดยเฉพาะของเมืองไทย คือ หลังจากเกิดโรค COVID-19 ขออนุญาตกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกในแต่ละช่วงของโลก ในมุมมองของผู้เขียน

โลกยุคก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม หรือ pre-industrial revolution เป็นยุคที่ความเจริญเติบโตอยู่ใน ยุโรป (โรมัน) จีน และอินเดีย ความสงบของโลกไม่มี เป็นโลกแห่งการรุกรานกันและกัน ในด้านเศรษฐกิจเป็นโลกที่ต้นทุนทางการค้า การสื่อสาร และการเดินทางยังคงสูงมาก ๆ จึงทำให้เป็นการพึ่งพาตนเอง ไม่ค่อยมีการค้ากว้างไกล จากปัญหาการเดินทางและการสื่อสาร ซึ่งช่วงนี้สิ้นสุดในช่วงปี ค.ศ. 1820

โลกในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเรื่องการเติบโตของวิทยาศาสตร์ และการจัดการซึ่งเริ่มในสหราชอาณาจักร โดย Adam Smith ที่มีผลทำให้เกิดการผลิตจำนวนมาก ๆ เพื่อให้ต้นทุนการค้าลดลง แต่ยังคงมีปัญหากับการสื่อสาร และการเดินทาง และเริ่มมีการพัฒนาให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้านระหว่างประเทศ และเริ่มมีการผลิต และบริโภคที่ไม่ต้องอยู่ในที่เดียวกัน และความรุนแรงของโลกสูงมากจากการหาแหล่ง

ทรัพยากร จนเกิดสงครามโลก จะช่วงนี้สิ้นสุดประมาณปี ค.ศ. 1990

โลกแบบโลกาภิวัตน์ เป็นช่วงการเติบโตของเทคโนโลยี ศูนย์กลางจะอยู่ในสหรัฐอเมริกา การผลิตมีคุณภาพอย่างมาก และมีสินค้าหลากหลายมากขึ้น เป็นช่วงของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก การสื่อสารเป็นไปได้ไกลด้วยราคาที่ถูกลงอย่างมาก แต่การเดินทางจริงยังมีต้นทุนแต่ไม่มากเท่าเดิม ทำให้เกิดการกระจายตัวของสินค้าไปทั่วโลก การผลิตของสินค้าอย่างหนึ่งในแหล่งวัตถุดิบ และกระจายสินค้านั้นไปทั่วโลก และก่อให้เกิดห่วงโซ่อุปทานโลก หรือ global supply chain management ความรุนแรงของโลกดูเหมือนสงบลงชั่วคราว แต่ยังมีปัญหาสงครามเล็ก ๆ กระจาย ช่วงนี้สิ้นสุดประมาณปี ค.ศ. 2015

โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ที่เรียกว่า disruptive world ศูนย์กลางปัญหาจากสหรัฐอเมริกา และจีน เป็นโลกของการรวนวายของเทคโนโลยี และความสับสนทางการเมืองของหน่วยย่อย และโลก เป็นการพยายามต่อต้านของอนุรักษ์ กับกลุ่มโลกใหม่ การขยับของเทคโนโลยีที่มีผลต่อชีวิตประจำวัน คือ infotech, biotech, automation การรับรู้ภาวะโลกร้อน และมลภาวะมากขึ้น และการเกิดสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 2017 หลังการรับตำแหน่งประธานาธิบดี Donald Trump ได้ก่อให้เกิดการปลุกห่วงโซ่อุปทานในพื้นที่อเมริกาที่เรียกว่า **Reshoring** และการพยายามทำ Belt Road Initiative ของจีน ที่เชื่อมต่อเอเชียตะวันออก ตะวันออกกลาง เข้าสู่ยุโรป และสู่แอฟริกา เป็นการเชื่อมเศรษฐกิจ ความรุนแรงดูเหมือนสงบ แต่ไม่จริง และไปในทางกลับกัน แต่จากสงครามที่เกิดขึ้นในยูเครน เมื่อวันที่ 24

กุมภาพันธ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หลากหลายมิติของโลกทั้งในแง่การสะสมอาวุธของชาติ ยุโรป การเปลี่ยนกติกาของโลกในด้านความมั่นคงและความสงบ การเกิดขั้วเดียวในการดูแลโลก จะกลายเป็นโลกสองฝั่ง การกระทบทางเศรษฐกิจของยุโรป สหรัฐอเมริกา และโลก รวมไปถึงวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่รุนแรงจะเกิดขึ้น ตามมา ซึ่งรายละเอียดจะนำเสนอต่อไปในเร็ว ๆ นี้

ในมิติของการเปลี่ยนแปลงของโลกนั้น ในหนังสือ Principles for Dealing With the Changing World Order ของ Ray Dalio ที่เขียนไว้นานแล้ว ที่เขามองการเปลี่ยนแปลงของโลกในอดีตที่ผ่านมา โดยมองจากการเกิดของ Netherlands และถูกแทนที่ด้วยสหราชอาณาจักร จากนั้นก็ถูกแทนที่ด้วยสหรัฐอเมริกา รวมไปถึงปัจจุบันที่กำลังจะถูกแทนที่ด้วยประเทศจีน ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ชัดว่า การเพิ่มขึ้นของหนี้สาธารณะของสหรัฐนี่เองที่จะเป็นตัวทำลายความมั่นคง รวมไปถึงช่องว่างของรายได้ของคนในประเทศ รวมถึงผลของการกดอัตราดอกเบี้ยให้ต่ำของ Federal Reserve ทำให้คนมีเงินหันมาซื้อสินทรัพย์ ทั้งทองคำ อสังหาริมทรัพย์ และหุ้น ทำให้ราคาเพิ่มขึ้น และเป็นการสร้างช่องว่างให้กับคนมากขึ้น และการที่รัฐบาลสหรัฐพิมพ์เงินมาใช้ในการซื้อพันธบัตรโดยตรง นี้จะกลายเป็นการเร่งการล่มสลายให้เกิดขึ้นเร็วขึ้น

นอกจากนี้ยังมีสงครามที่จะเกิดขึ้น ซึ่งปัจจุบันได้มีการเกิดไปแล้ว และบางส่วนที่อาจจะตามมาในไม่ช้า

1) **สงครามการค้าและเศรษฐกิจ** ด้วยการงดการซื้อสินค้าระหว่างกันของชาติมหาอำนาจ คือ สหรัฐและจีน แต่ยังไม่เต็มรูปแบบ แต่ที่กำลังจะเต็มรูปแบบ ได้แก่ การงดการซื้อสินค้า

ระหว่างกันระหว่างสหรัฐ และรัสเซีย รวมถึง รัสเซียกับชาติยุโรป (ซึ่งยังไม่สมบูรณ์)

2) **สงครามเทคโนโลยี** การใช้เทคโนโลยี ซึ่งโดยทั่วไปเรามักจะมองเห็นเพียง info tech แต่ที่ผ่านมามีการเกิดการระบาดของโรคอุบัติใหม่ การใช้เทคโนโลยีในการผลิตวัคซีน ก็เป็นส่วนทำให้เกิดสงครามนี้ ทั้งในด้านการให้ความช่วยเหลือประเทศอื่น ๆ และการขายเพื่อแสดงถึงแสนยานุภาพทางเทคโนโลยี (และอาจหมายรวมถึงการสร้างโรคใหม่ ๆ)

3) **สงครามเต็มรูปแบบ** อันได้แก่สงครามทางการทหาร ในการเข้ายึดพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมามีการใช้สงครามตัวแทนในการนำเสนอสินค้าที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางการทหาร และขณะนี้เป็นการเข้ายึดยูเครน ก็จะส่งผลกระทบตามมาอีกมากมาย

4) **สงครามทุน** เป็นการให้ความช่วยเหลือทางการเงินทุนแก่ประเทศต่าง ๆ ที่ประสบปัญหา ที่ผ่านมามีการให้การสนับสนุนรัฐต่าง ๆ ในการจัดการทางการเงินในช่วงวิกฤติโควิด และที่น่าสนใจ คือ ประเทศจีนที่มีการผลิตและขายเพื่อนำเงินสดเข้าสู่ประเทศ แต่การพัฒนาตลาดทุนและตลาดเงินยังด้อยกว่าสหรัฐอเมริกาอย่างมาก

5) **สงครามภูมิรัฐศาสตร์** ซึ่งสงครามในยูเครนนี้จะส่งผลให้เห็นชัดเจนในด้านภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะรัสเซียที่กังวลถึงประเทศข้างเคียงที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของตนเอง แต่สหรัฐจะกังวลถึงการดูแลตลาดการค้าของตนเองในยุโรป และในที่อื่น ๆ ที่จะต้องเข้าไปดูแลผลประโยชน์ของคนของตน ซึ่งจีนเองก็จะเริ่มมีบทบาททางด้านนี้มากขึ้น ซึ่งการส่งผลกระทบระหว่างกันก็จะยิ่งมีมากขึ้นเป็นทวี

6) **สงครามที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม** ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อธุรกิจ และสัมพันธ์กับความมั่งคั่ง และอำนาจของประเทศนั้น ๆ โดยผ่านเรื่องเล็ก ๆ เช่น สิทธิสตรี สิทธิการทำแท้ง ปัญหาความหลากหลายทางเพศ ปัญหาเกี่ยวกับเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมในประเทศ ซึ่งอาจเป็นพื้นฐานในการแยกตัว และสร้างความวุ่นวายในประเทศต่าง ๆ ได้

7) **สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาเอง ก็จะมีปัญหาสำคัญ คือ การมีบทบาทในมิติของโลก** ซึ่งควรจะต้องดำรงต่อไปใหม่ และทำอะไรเพื่อที่จะให้คนในประเทศเข้าใจถึงงบประมาณที่ใช้ในการดูแลโลก เพราะประชาชนสูญเสียศรัทธาในโลกาภิวัตน์ และการค้าระหว่างประเทศ และการดูแลโลกจะมามีผลอะไรกับประเทศ และกลับมาสู่คนในประเทศอย่างไร ซึ่งประเทศต่อมาน่าจะหมายถึงถึง รัสเซีย และจีน และบทบาทของสหภาพยุโรป หรือ NATO ที่การเข้าร่วมตัวด้วยกันจะช่วยอะไรกับคนในแต่ละประเทศได้บ้าง

การเปลี่ยนแปลงหลังจากโควิด 19 นั้นก็มีทิศทางที่น่าไปสู่หลายเรื่องอยู่แล้ว และมีความหลากหลายของแนวทางซึ่งไม่อาจจะกำหนดลงไปได้ชัดเจน เช่น

ปัญหาความร่วมมือของโลก จากปัญหาการระบาดของโลกอุบัติใหม่นี้ จะทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกจะเข้ามามีมือกันและช่วยเหลือกันมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาใหญ่ ๆ ที่จะตามมา เช่น ปัญหาโลกร้อน การขาดแคลนพลังงาน และภาวะมลภาวะต่าง ๆ ๆ ตามที่ Yuval Noah Harari คาดหวัง

ความแข็งแกร่งของรัฐ ในแนวความคิดของชาตินิยมที่เพิ่มขึ้น การใช้มาตรการฉุกเฉินและแก้ปัญหาวิกฤตได้

รวดเร็ว ทำให้มีแนวทางที่จะละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล หรือการที่บุคคลยอมให้รัฐเข้าถึงข้อมูลของตนเพื่อความปลอดภัยของสุขภาพมากขึ้น ผู้นำอาจนำพาให้เกิดแนวทางยุติโลกาภิวัตน์ที่ขายแนวคิดที่ทุกคนได้ประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการเปิดกว้างน้อยลง แต่ละประเทศจะพยายามที่จะเอาตัวรอดภายในของตนเองมากขึ้น

การจัดการห่วงโซ่อุปทานใหม่ ที่เคยเชื่อมโยงกันหลายประเทศ เพื่อให้ต้นทุนการผลิตถูกลง อาจจะถูกแทนที่ด้วยการผลิตในพื้นที่บางส่วน เพื่อลดความเสี่ยงการขาดแคลนสินค้า แม้ว่าราคาและต้นทุนการผลิตจะต้องสูงขึ้น โดยที่รัฐจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน

การเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับสุขอนามัยของคนและการจัดการดูแลความเสี่ยงทางด้านการระบาดของโรคเพิ่มขึ้น รวมถึงมาตรการในช่วยดูแลความปลอดภัยในการเดินทางข้ามพื้นที่ต่าง ๆ ในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคจะมีมาตรการที่ดีขึ้น แต่จะคงอยู่ยาวนานเพียงใด ก็คงต้องติดตาม คำว่าการไม่สัมผัส หรือ contactless จะเป็นที่นิยมมากขึ้น การส่งผ่านข้อมูลระหว่างกันของโลก อาจจะไปในแนวทางที่เสมือนเชื่อมต่อกันมากขึ้น ด้วยการพัฒนาทางเทคโนโลยี แต่มาตรการด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และการป้องกันการเข้าโจมตีของกลุ่มแฮกเกอร์จะถูกนำมากล่าวถึงและดำเนินการอย่างจริงจังมากขึ้น

การจัดการเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการ เพื่อการดูแลคนฐานรากจะถูกพัฒนามากขึ้น แต่การดำเนินการนี้จะมีความเหลื่อมล้ำในประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ ที่อาจเรียกภาษีจากผู้ที่ได้ประโยชน์

ทางเทคโนโลยี แต่กับประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีปัญหาในการจัดการเพื่อให้เกิดความครอบคลุม

ด้านการศึกษา จะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษามากขึ้น การศึกษาผ่านระบบ online รวมถึงการศึกษาหลังจบการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถจะถูกนำมาใช้มากขึ้น รูปแบบการศึกษาจะถูกเปลี่ยนไป เพื่อให้ตอบสนองต่อเทคโนโลยี และการเชื่อมต่อระหว่างคนกับคอมพิวเตอร์ หรือ คนกับเครื่องจักรอัตโนมัติมากยิ่งขึ้น และความรู้ที่เป็นความรู้ต่อยอด เชื่อมต่อกันของคนและความซับซ้อนจะยิ่งมีมากขึ้น ยากที่คนเพียงคนเดียวจะทำอะไรให้สำเร็จได้ง่าย และการศึกษาก็จะเน้นเฉพาะส่วนที่จำเป็นมากขึ้น เช่น การสร้างความร่วมมือ ความคิดสร้างสรรค์ ฯ

รูปแบบการทำงานที่เคยเป็นมาจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การใช้ระบบอัตโนมัติ การทำงานที่ใดก็ได้ หรือ work from anywhere จะมีบทบาทในหลายส่วนงาน และรูปแบบงานที่เป็น freelance, Gig economy จะเป็นทิศทางในช่วงนี้ แต่ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงต่อไปอีก

การออมเงินของชนชั้นกลางจะมากขึ้น การมอง work life balance อาจจะไปบ้าง เพราะจะต้องสะสมทรัพย์สินเพื่อความมั่นคงในอนาคตมากขึ้น รวมถึงรูปแบบการลงทุนจะเป็นที่สนใจของคนรุ่นใหม่มากขึ้น

สรุป คือ โลกที่เรา กำลังเข้าสู่สภาวะที่เรียกว่า VUCA: volatile, uncertainty, change, agility หรือโลกแห่งความไม่แน่นอน โดยเราจะต้องเตรียมเรียนรู้กับสิ่งใหม่ ๆ ที่อยู่รอบตัว การปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยี รวมถึงการเตรียมรับมือกับภาวะเศรษฐกิจ

ถดถอยครั้งใหญ่ที่กำลังจะมาในไม่ช้านี้ ภาครัฐก็คงจะต้องเตรียมรับมือกับการปรับกฎระเบียบต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อคนหมู่มากของประเทศ รวมถึงการปรับเปลี่ยนการศึกษาให้ทันต่อโลกที่กำลังจะเข้ามา

ติดตามเรื่องราวอื่น ๆ ได้ใน www.minsenconcept.com